

politiikka

Julkaisija Valtiotieteellinen Yhdistys ry
Utgivare Statsvetenskapliga Föreningen rf

Päätoimittaja: Harto Hakovirta

Toimitussihteeri: Risto Lehtinen

JOENSUUN
KORKEAKOULUN KIRJASTO

12-05-1980

POLITIIKAN TUTKIMUKSEN HYÖDYLLISYYDESTÄ

Ainoakertaiset oivallukset ja tieteellisen keskustelun omat lait määräävät päälimmäisinä tekijöinä tutkimusalojen suuntauksset. Tutkimusta voivat kuitenkin ryhtyä ohjailemaan myös tiedeyhteisön »ulkopuoliset» asenteet, odotukset ja vaatimukset, jotka kohdistuvat tutkijoihin esim. tutkimusresurssien säätelynä tai epämääräisemmin tieteen tekoa ympäröivänä ilmapiirinä.

Tuodessaan teknologista ja taloudellista edistystä tiede on saanut osakseen yleistä arvostusta. Mutta tieteen rintama ja tieteen arvostus eivät ole edenneet tasaisesti, vaan sellaisia tutkimusaloja, joista on vähiten välitöntä hyötyä tai joita ei varauksetta lueta kulttuuriarvoiksi sellaisenaan, arvostetaan heikoimmin. Näihin on ilmeisesti luettava yhteiskuntatieteet.

Kun yhteiskunta ja yksityiset tieteiden suosijat asettavat yhteiskuntatieteiden käyttöön resursseja osittain sillä edellytyksellä, että tiede ratkaisee yhteiskunnan ja ihmisten ongelmia, on luonnollista ajatella, että kun ongelmat kasvavat, tutkimukselta odotetaan hyötyä entistäkin enemmän. Ja kun miltei kaikilla teollistuneen nyky-yhteiskunnan ongelmilla on yhteytensä talouselämän ongelmiin, syntyy hypoteesi: Mitä huonommat taloudelliset olot, sitä voimakkaammin vaaditaan hyötytiedettä.

1950- ja 1960-luvut olivat ainakin jälkeinpäin katsoen taloudellista nousua. 1970-luvulla suuri osa teollistunutta maailmaa, Suomi mukana, suistui pahimpaan talouslamaansa sitten 1930-luvun ja toisen maailmansodan. Kun laskun perussyyt olivat nyt luonteeltaan pysyviä, kävi ilmeiseksi, että 1980-luvusta (jne.) tulisi kroonisten talousongelmien aika. Hypoteesin mukaan tämä tietäisi tutkimukselle lisääntyviä hyötyvaatimuksia. Monien merkkien mukaan hypoteesi saakin vahvistusta. Miten politiikan tutkimus Suomessa on vastaamassa tähän haasteeseen?

Länsimainen politiikan tutkimus, jonka traditionaalisia tutkimuskohteita ovat yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus, poliittinen valta, yhteiskunnan laitosten legitimiys ja stabiilisuus, valtiolliset instituutiot ja niiden toimintatavat sekä politiikan historian suuret kehityslinjat, levittäytyi 1950-luvulta lähtien

moniin uusiin suuntiin, joista *Karl W. Deutschin* kartoitusta seuraten voidaan luetella esim. seuraavat: politiikan kognitiiviset ongelmat (hermeneutiikka muukaanlukien), politiikan psykologia, behavioralismi, poliittisten järjestelmien koossapysymisen ja hallittavuuden problematiikka, uudet demokratian ongelmat ja eksaktien mallien rakentaminen.* Selvästi politiikan tutkimuksen käytännönläheisyys vaihtelee osa-alueelta toiselle. Suomalainen politiikan tutkimus näyttäisi vähäisistä resursseistaan huolimatta liikkuneen miltei kaikilla *Deutschin* pitkän luettelon aloilla, mutta kohti 1980-lukua tultaessa sen painopisteet siirtyivät entistä (ainakin 1960-lukua) enemmän yksityisistä yleisiin ja käytännönläheisistä (vaikka ehkä teoriaan tähtäävistä) epäkäytännöllisiin kysymyksiin. Osa suomalaisesta politiikan tutkimuksesta keskittyi lopulta itsetuntemuksen ongelmiin.

Kun suomalainen politiikan tutkimus siis taloudellisesti huonoksi kääntyneenä aikana on muuttunut epäkäytännölliseen suuntaan, on mahdollista (hypoteesin mukaista), että se voi herättää voimistuvaa ulkoista arvostelua ja joutua tiukempien hyötyvaatimusten kohteeksi. Tähän olisi mahdollista reagoida eri tavoin. Voimaton, esim. paljaaseen resurssien metsästyksen perustuva mukautuminen johtaa tieteen vääristymiseen, teoreettisten tavoitteiden luiskahtamiseen yhä kauemmas ja lopulta sitä tietä lisääntyvään avuttomuuteen myös käytännön ongelmien edessä. Yhteiskunnallisten ongelmien käytännöllinen tutkiminen pelkkien tuontiteorioiden avulla ilman omaa perustutkimusta epäonnistuu. Jyrkkä arvostelun torjuminen, tai siltä piiloutuminen, johtaa ilmeisesti arvostelun voimistumiseen, mahdollisesti tutkimusresurssien kasvun jatkuvaan taantumiseen, tieteelle vihamielisten asenteiden lisääntymiseen ja sitä tietä esim. valtio-oppineiden hylkimiseen akateemisilla työmarkkinoilla. Sitä paitsi täysin käytännöstä vieraantunut yhteiskuntatiede eksyy loppumattomien teoreettisten mahdollisuuksien viidakkoon.

Kolmas, luultavasti soveliaain, vaihtoehto olisi politiikan tutkimuksen tietoteorian kehittäminen ja politiikan tutkimukseen kohdistuvien hyötyvaatimusten muokkaaminen samanaikaisesti niin, että teoreettisen ja käytännöllisen tutkimuksen ristiriidan näennäiset puolet paljastuvat. Tietoteoreettisen ongelman käsittely ei sovi tähän, mutta odotusten muokkaamiselle voidaan antaa suuntaa.

Tieteestä tiedottamisen ongelmaa ei ainakaan politiikan tutkimuksen kohdalla tulisi ymmärtää vain yksittäisten tutkimustulosten popularisoimisen ongelmaksi, sillä se saattaisi yllättävän pian johtaa vain uusiin syytöksiin nol-latutkimuksesta tai itsestään selvien filosofisten latteuksien tuottamisesta yhteiskunnan varoin. Sen sijaan olisi päätöksentekijöille ja suurelle yleisölle kyettävä selvittämään, ettei valtio-oppi oman luonteensa vuoksi voi olla pelkkää »sosiaaliteknologiaa» ja että sellaisen valtio-opin edistäminen olisi yhteiskunnan taloudenkin kannalta hyvin lyhytnäköistä. Olisi saatava »perille», että valtio-opin merkittävimpiä tuotteita ovat käytännönkin kannalta uudet käsit-

* Major Changes in Political Science, 1952—1977, Participation, IPSA Newsletter, Supplement 1978

teet, viitekehykset, mallit ja kehittyvät teorit, joiden valossa voidaan selvemmin kuin arkiajattelussa nähdä yhteiskunnallisten ongelmien usein hämmentävän pintatason läpi ja jotka voivat tuoda jotain järjestystä niiden ongelmien kaaokseen. Samalla voitaisiin ehkä kysyä, että jos valtio-opin tutkimusaiheet ovat ajanjaksona 1952—1977 kahdeksankertaistuneet ja tutkimusaineistot kaksikymmenkertaistuneet menetelmien kaksinkertaistuessa (Deutschin laskelma), niin eikö olisi aika myös kiihdyttää politiikan tutkimuksen resurssien kasvua jonkinlaisessa suhteessa siihen.

7. 3. 1980

Harto Hakovirta

Politiikka-lehden toimituksen vaihtuessa saanen toimitussihteerin kanssa kiittää edellistä päätoimittajaa *Ralf Heleniusta* ja toimitussihteeriä *Matti Niemeä* hyvästä työstä. Mitään sensaatiomaisia toimituspoliittisia uudistus-suunnitelmia minulla ei ole. Lehden ulkoasua olemme toimituksessa rohjenneet muuttaa sitäkin julkeammin.

s a m a